

Stupnjevitos metonimije u mišljenju i jeziku¹

Igor Marko Gligorić

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

igligoric@foozos.hr

U radu se polazi od određenja metonimije kao kognitivnoga i jezičnoga mehanizma, kao procesa, kao konceptualizacije te kao naziva kojime se imenuju i konkretna oblikovanja konceptno-jezičnoga materijala. Uzimajući u obzir klasična određenja metonimije kao retoričke figure, i ovdje se prepoznaju svojevrsna *destilizacija* toga pojma. U radu se donosi prikaz istraživanja kojime je potvrđeno da izvorni govornici hrvatskoga jezika više ili manje prepoznaju različite tipove metonimijskih pomaka. Sukladno rezultatima istraživanja prepoznaju se određeni tipovi metonimičnosti te obilježja značenjskih pomaka koja utječu na njihovu primjetnost u konkretnoj uporabi.

Ključne riječi: metonimija, stupnjevitos, prototipnost, kategorija, pomak u značenju

5. Literatura

1. Bagić, Krešimir. 2012. *Rječnik stilskih figura*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Barcelona, Antonio. 2003. „Metonymy in cognitive linguistics“. U *Motivation in language: studies in honor of Günter Radden uredili* Cuyckens, Hubert, Berg, Thomas, Dirven, Réne i Panther, Klaus-Uwe. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
3. Bartsch, Renate. 2003. „Generating Polysemy: metaphor and metonymy“. U *Metaphor and metonymy in comparison and contrast uredili* Dirven, Réne i Pörings, Ralf. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.
4. Brdar, Mario. 2007. *Metonymy in grammar: towards motivating extensions of grammatical categories and constructions*. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera.
5. Butler, Christopher. 1985. *Statistics in linguistics*. Oxford: Basil Blackwell.

¹ Ovaj rad oslanja se dijelom na zaključke iznesene u diplomskome radu *Metonimija kao stupnjevita kategorija u mišljenju i jeziku* (Gligorić 2013, mentorica: prof. dr. sc. Ida Raffaelli). Istraživanje je za potrebe ovoga rada prošireno, pojedina su određenja precizirana i dodatno argumentirana te su rezultati obrađeni na dijelom drukčiji način.

6. Chen, Xinren i Cai, Yiming 2011. „Let synecdoche stand alone: its distinction from metonymy in light of cognitive semantics“. *Linguistic sciences* 10 (1): 93–100.
7. Cruse, Alan. 2004. *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
8. Deignan, Alice. 2005. *Metaphor and corpus linguistics*. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
9. Geeraerts, Dirk i Peirsman, Yves. 2006. „Metonymy as a prototypical category“. *Cognitive linguistics* 17 (3): 269–316.
10. Gligorić, Igor Marko. 2013. Metonimija kao stupnjevita kategorija u mišljenju i jeziku. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. 54 str.
11. Halle, Morris i Jakobson, Roman. 1988. *Temelji jezika*. Zagreb – Ljubljana: Globus – Delo.
12. Jakobson, Roman. 1966. *Lingvistika i poetika*. Beograd: Nolit.
13. Janda, Laura A. 2011. „Metonymy in word-formation“. *Cognitive linguistics* 22 (2): 359–392 .
14. Lakoff, George. 1987. *Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind*. Chicago – London : University of Chicago Press.
15. Lakoff, George i Johnson, Mark. 1980. *Metaphors we live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
16. Langacker, Ronald W. 1987. *Foundations of cognitive grammar*. Stanford: Stanford University Press.
17. Panther, Klaus-Uwe i Thornburg, Linda. 2007. „Metonymy“. U *The Oxford handbook of cognitive linguistics uredili* Geeraerts, Dirk i Cuyckens, Hubert. Oxford – New York: Oxford University Press.
18. Radden, Günter i Kövecses, Zoltán. 1999. „Towards a theory of metonymy“. U *Metonymy in language and thought uredili* Panther, Klaus-Uwe i Radden, Günther. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
19. Raffaelli, Ida. 2009. *Značenje kroz vrijeme: poglavlja iz dijakronijske semantike*. Zagreb: Disput.
20. Rosch, Eleanor i Lloyd, Barbara B. 1978. *Cognition and categorization*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
21. Saeed, John I. 2009. *Semantics*. Oxford: Blackwell.

22. Ken-ichi, Seto. 1999. „Distinguishing metonymy from synecdoche“. U *Metonymy in language and thought uredili* Panther, Klaus-Uwe i Radden, Günther. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins.
23. Taylor, John R. 2005. *Linguistic categorization*. Oxford: Oxford University Press.
24. Ullmann, Stephen. 1962. *Semantics: an introduction to the science of meaning*. Oxford: Basil Blackwell.
25. Yoon, Jiyoung. 2011. „Productivity of Spanish verb-noun compounds: patterns of metonymy and metaphor“. *Review of cognitive linguistics* 9 (1): 83–104.

Scalarity of metonymy in mind and language

The paper discusses definition of metonymy as a cognitive and linguistic mechanisms, as well as processes, as conceptualization and term for specific linguistic units. Taking into account the classic definition of metonymy as a rhetorical figure, a kind of *destylization* is recognized. This paper provides an overview of research which confirmed that native speakers of Croatian more or less recognize the different types of metonymic shifts. According to the survey results certain types of metonymy and features of specific semantic shifts affecting their perceptibility in a specific use are identified.

Keywords: metonymy, scalability, prototypicality, category, shift in meaning